Rapport från inspektion den 28 maj 2026 av Överförmyndarnämnden för Region Gotland

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) kritiserar Överförmyndarnämnden för Region Gotland (nämnden) på följande punkter:

- Bristande handläggning vid rättshandling med närstående

Inledning

Länsstyrelsen besökte överförmyndarnämndens kansli den 28 maj 2026. Vid inspektionen granskade vi nämndens register över ställföreträdarskap samt 23 enskilda akter. I bilagan till rapporten finns information om vilka akter som vi granskade.

I rapporten tar vi upp de ärenden som vi haft något att anmärka på.

Uppföljning av föregående rapport

I rapporten från föregående inspektion (dnr 38111-2025) kritiserade inte Länsstyrelsen nämnden.

- Bristande uppföljning av boupptecknin

Ärendet följdes inte upp särskilt vid årets inspektion.

Aktgranskning

Bristande handläggning vid rättshandling med närstående

Sammanfattning av granskningen

I ärende 788 gällande godmanskap enligt 11 kap. 4 § Föräldrabalken (FB) noterade Länsstyrelsen följande.

Gode mannen i ärendet är också huvudmannens far. Av handlingarna framgår att huvudmannen sedan maj 2021 haft tillgång till en handikappanpassad bil som ägs av huvudmannens mor.

Den 28 juni 2022 inkom ett avtal mellan huvudmannen och modern avseende användningen av bilen. Av avtalet framgår bland annat att huvudmannen ska betala ett engångsbelopp om 40 000 kronor samt därefter ersätta kostnader för värdeminskning, slitage, drift, reparationer och försäkring. Avtalet är undertecknat av huvudmannens mor och gode mannen.

Den 16 januari 2024 inkom gode mannen med ett e-postmeddelande där han uppgav att avtalet avsåg ett lån för anskaffningen av bilen och att huvudmannen var skyldig honom och huvudmannens mor pengar. Gode mannen uppgav vidare att huvudmannen hade medel på sitt konto och önskade att ytterligare 40 000 kronor skulle betalas.

Av en tjänsteanteckning den 24 januari 2024 framgår att överförmyndaren upplyste gode mannen om att ett nytt avtal kunde upprättas om han ansåg att det behövdes. Den 31 januari 2024 inkom ett nytt avtal där den månatliga ersättningen från huvudmannen till hennes mor höjts från 1 000 kronor till 2 000 kronor. Av akten framgår inte att överförmyndaren vidtog några ytterligare åtgärder med anledning av avtalet eller de uppgifter som gode mannen lämnat.

Nämndens kommentar

I svaret på det remissutkast nämnden tagit del av framförs att nämnden anser att en bedömning gällande avtalets natur gjordes i samband med det nya avtalet i januari 2024. Detta framgår enligt nämnden av tjänsteanteckningen som upprättades den 24 januari 2024.

Länsstyrelsens bedömning

En god man har inte rätt att företräda huvudmannen om det uppstår en rättshandling mellan huvudmannen och gode mannen själv eller dennes make eller sambo (12 kap. 8 § 2 st FB). När en sådan rättshandling är aktuell ska en tillfällig god man förordnas att företräda huvudmannen i den aktuella rättshandlingen (11 kap. 2 § FB). Överförmyndaren ska utöva tillsyn över ställföreträdare och se till att huvudmannens rätt tas till vara (16 kap. 1 § FB).

Länsstyrelsen konstaterar att nämnden genom de inkomna avtalen och den efterföljande korrespondensen fick del av uppgifter om omfattande ekonomiska mellanhavanden mellan huvudmannen och gode mannens familj. Av handlingarna framgår bland annat att gode mannen uppgett att huvudmannen var skyldig honom och huvudmannens make pengar samt att avtalet beskrivits som ett lån avseende anskaffningen av bilen.

Länsstyrelsen tar inte ställning till avtalets civilrättsliga giltighet eller till om den ekonomiska regleringen varit skälig. De uppgifter som framkommit borde dock ha föranlett nämnden att närmare utreda om gode mannen och huvudmannen hade motstående intressen och om det fanns behov av att förordna en tillfällig god man.

Om avtalet innebar att huvudmannen skuldsatts, vilket eventuellt kan vara fallet utifrån gode mannens e-post till nämnden, aktualiseras dessutom frågan om överförmyndarens samtycke enligt bestämmelserna om den enskildes skuldsättning (13 kap. 14 § FB). Av akten framgår inte att nämnden gjort någon bedömning av detta. Länsstyrelsen anser inte att uppgifterna i den tjänsteanteckning som avses i nämndens remissvar innehåller en bedömning i den frågan

Sammantaget anser Länsstyrelsen att de uppgifter som framkommit i ärendet borde ha föranlett en betydligt mer ingående utredning från nämndens sida och främst att frågan om förordnande av en god man enligt 11 kap. 2 § FB borde aktualiserats. Länsstyrelsen riktar därför kritik mot nämnden och uppmanar nämnden att se över sina rutiner i detta avseende.

Rapporten har upprättats av Anton Tysklind med Anna-Karin Alm som medverkande.

Bilaga:

Granskade akter

Kopia till:

Överförmyndarnämnden
Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Kommunrevisorerna
Justitieombudsmannen

Granskade akter

Godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

Akt 669, 4257, 3925, 937, 949, 788

Förvaltarskap

Akt 3818, 323, 1455, 3901

Godmanskap enligt 11 kap. 3 § FB

Akt 4427, 4369

Förmynderskap

Akt 4504, 4400, 3828, 3855, 4055, 2525, 4147, 2212

Under uppbyggnad

Akt 4420, 4443, 4473